

## § 204

Diariennr: KS-2025/00375

### **Svar på remiss: Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd, av SOU 2025:33**

#### **Beslut**

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar

**att godkänna förslag till yttrande.**

Reservation

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

#### **Ärendebeskrivning**

Umeå kommun har givits möjlighet att inkomma med yttrande på betänkandet *Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd* (SOU 2025:33)

Utredningens uppdrag har omfattat följande:

- att analysera och föreslå hur möjligheterna att neka och återkalla uppehållstillstånd på grund av brister i levnadsättet (vandeln) kan utökas
- att analysera och föreslå hur möjligheterna att på grund av brister i levnadsättet avvisa vissa utlänningar som saknar uppehållstillstånd kan utökas
- att analysera och föreslå hur möjligheterna till återkallelse av uppehållstillstånd på ett ändamålsenligt sätt kan utvidgas även av andra skäl än brister i levnadsättet, i syfte att möjliggöra återkallelse i fler fall, och
- att analysera och föreslå hur berörda myndigheter kan få ökad tillgång till information för att möjliggöra fler beslut om att dels neka och återkalla uppehållstillstånd, dels avvisa en utlänning som saknar uppehållstillstånd

I betänkandet föreslås att en bedömning om en individsandel ska ligga till grund för att kunna vägra eller återkalla ett uppehållstillstånd samt för avvisning. Begreppetandel ska i utlänningslagen definieras som ett krav på att en utlänning lever på ett hederligt och skötsamt sätt. Utredningen föreslår dessutom att begreppet allmän ordning *eller* säkerhet ska ersätta begreppet allmän ordning *och* säkerhet i utlänningslagen. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026

### Umeå kommuns yttrande

Umeå kommun ställer sig mycket kritisk till utredningens förslag om att återinföra ett grundläggande krav påandel i utlänningslagen, som möjliggör att beslut om utvisning, vägran eller återkallning av uppehållstillstånd kan göras utan att en individ begått ett allvarigare brott eller utgör ett hot mot den allmänna ordningen och säkerheten. Umeå kommun befarar att utredningens förslag leder till beslut som grundas i subjektiva och godtyckliga bedömningar, vilket utredningen menar bör undvikas genom en konkret och tydlig formulering. Den föreslagna formuleringen i utredningen är dock inte självklar, särskilt när det gäller hur dessa försummelser ska styrkas om de inte utgör grund för en brottmålsdom.

Bristandeandel hänvisas i utredningen till som bland annat samröre med eller deltagande i kriminella nätverk eller våldsbejakande organisationer, ovilja att betala sina skulder eller att en individ inte rättar sig efter svenska lagar och därmed grundläggande svenska värderingar och handlingssätt. Utredningen öppnar vidare för att ett särskilt störande beteende på grund av missbruk ska ligga till grund för en andelutredning. Ett exempel på ett sådant störande beteende som lyfts är att en individ vid flera tillfällen har blivit omhändertagen enligt lagen om omhändertagande av berusade personer (1976:511) Vidare föreslås även att utebliven effekt av tvångsvård ska kunna vägas in i ett beslut. Detta förslag riskerar därmed att placera en dubbel börda på den enskilda individen som tvingas att hantera de egna missbruksproblemen samtidigt som en underliggande oro för att bli utvisad. Förslaget om att icke-straffbelagt beteende (t.ex. klar ovilja att betala skulder eller samröre med vissa miljöer) kan ligga till grund för avslag eller återkallelse kan riskera att slå hårt mot unga eller nyanlända som saknar etablerade skyddsnet. Många ungdomar i verksamheter som Gymnasie- och

vuxenutbildningsnämnden bedriver befinner sig i en integrationsfas där utbildning, vägledning och arbetsmarknadskontakt är avgörande. Rättsosäkerhet eller upplevelse av hot om utvisning påverkar psykisk hälsa, studieresultat och framtidstro negativt. Detta kan också undergräva kommunens arbete med tidiga insatser. Kommunens roll som ansvarig för utbildnings- och etableringsverksamhet bör tydligt särskiljas från kontrollmyndigheternas funktion.

I utredningen framförs förslaget att bristandeandel bör inkludera individer som kan antas försörja sig på ett "oärligt" eller "asocialt" sätt. Utredningen hänvisar inte direkt till sådant som prostitution, vilket omnämns som bristandeandel i Tidöavtalet. Dock refererar utredningen till den upphävida lagstiftningen gällandeandel där hänvisningar till specifikt prostitution återfinns. I Sverige är det idag lagligt att sälja, men olagligt att betala för sexuella tjänster. Syftet med denna lagstiftning är att skydda personer, oftast kvinnor, som befinner sig i en redan utsatt situation. Förslaget riskerar att underminera ambitionen och intentionen i den svenska prostitutionslagstiftningen.

Utredningen föreslår att möjliggöra för att fler skäl kan stå till grund för att ett uppehållstillstånd ska kunna återkallas än vad som anges i nuvarande lagstiftning. Utredningen föreslår bland annat att om oriktiga uppgifter har uppgivits bör detta leda till en prövning, även om uppgifterna inte har lämnats av individen själv. Detta innebär att misstag som kan ha begåtts utan uppsåt kan resultera i att ett uppehållstillstånd vägras eller återkallas. Tidsfrister föreslås att tas bort eller förkortas och endast sådana särskilda skäl som starkt talar mot att uppehållstillstånd ska återkallas bör kunna beaktas vid prövningen. Detta betyder att individer som befunnit sig i Sverige en längre tid inte längre skyddas från en prövning och konsekvenserna av detta skulle kunna bli att en utvisning verkställs trots att en individ bott i Sverige under större delen av sitt liv.

Utredningen föreslår att det ska föras in en generell uppgiftsskyldighet i utlänningslagen för vissa aktörer, däribland kommuner, i förhållande till Migrationsverket. Dessa aktörer ska på begäran av Migrationsverket lämna ut en uppgift, om den behövs för handläggning av ärenden om uppehållstillstånd eller avvisning. Utredningen bedömer att

socialnämnder redan idag är uppgiftsskyldiga i utlänningslagen angående uppgifter om personliga förhållanden, vilket inkluderar ekonomiska förhållanden, men att motsvarande skyldigheter saknas för andra kommunala nämnder. Det kan framför allt handla om uppgifter kring beslut om återkrav av ersättning, personliga förhållanden eller kontaktuppgifter. Umeå kommun anser att den föreslagna uppgiftsskyldigheten är oproportionerlig och kommer att leda till ökad marginalisering och utanförskap. Ekonomiska uppgifter som nämns är exempelvis obetalda avgifter för en fritidsplats, vilket innebär att ekonomisk utsatthet i sig blir en form av bristande vandel.

Vidare ställer Umeå kommun kritisk till utredningens bedömning om att givna förslag kan tänkas bidra till bättre förutsättningar för att uppnå ett mer jämställt samhälle mellan kvinnor och män. Detta menar utredningen kommer att bli en konsekvens då fler män som har begått brott såsom våld i nära relation eller andra hedersrelaterade brott utvisas från Sverige. En sådan bedömning tycks utgå från att jämställdheten hindras av vissa individers närvaro i Sverige snarare än strukturella brister i samhället.

### Beslutsunderlag

Remissen

Jämställdhetsutskottets yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens yttrande.

### Beredningsansvariga

Linda Gustafsson, strategisk utveckling

Mikael Brändström, strategisk utveckling

### Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

#### Yrkanden

**Hans Lindberg (S)** och **Bore Sköld (V)** – Bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

**Anders Ågren (M)** – Bifall till eget yttrande (samma som Moderaternas yrkande i gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och jämställdhetsutskottet): "Svensk migrationspolitik ska vara rättvis. Det innebär att det ska löna sig att göra rätt för sig och sträva efter att bli en del av det svenska samhället, men att det samtidigt måste finnas tydliga

konsekvenser för individer som begår brott eller på andra sätt missbrukar systemet.

Utskottet delar den grundläggande ambitionen att stärka förtroendet för det svenska migrationssystemet genom att skapa ett regelverk som bygger på både rättssäkerhet och ansvar.

Utskottet ställer sig bakom utredningens förslag om att återinföra ett grundläggande krav på vandel i utlänningslagen. Det är rimligt att den som vill få eller behålla ett uppehållstillstånd i Sverige också visar respekt för landets lagar och normer. Att kunna väga in exempelvis upprepade brottslighet, missbruk av välfärdssystem, skuldsättning eller underlåtenhet att följa myndighetsbeslut är både logiskt och nödvändigt för att skydda systemets legitimitet.

Utskottet ser också positivt på förslaget att ett uppehållstillstånd ska kunna nekas eller återkallas när yttranden utgör ett hot mot allmän ordning eller säkerhet, eller när yttrandena är straffbara. Det är även rimligt att återkallelse av uppehållstillstånd ska kunna ske även när det är någon annan, exempelvis en arbetsgivare eller anhörig, som har lämnat oriktiga uppgifter. Avskaffandet av vissa tidsgränser för återkallelse stärker även myndigheternas möjligheter att agera mot oegentligheter, oavsett när de uppdagas.

Sammanfattningsvis anser utskottet att flera av utredningens förslag kan bidra till att förstärka rättvisa och ansvar i migrationssystemet, men att det krävs tydliga rättssäkerhetsgarantier, proportionalitetsbedömningar och klara riktlinjer för tillämpningen för att undvika godtyckliga beslut.”

#### **Propositionsordning som godkänns**

Bifall till tjänsteskrivelsens förslag *mot* Anders Ågrens (M) förslag.

Ordföranden finner att utskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag.

#### **Reservation**

Anders Ågren (M) och Lena Andersson (M) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

**Umeå kommun**

**Protokollsutdrag**

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-06-10

---

**Beslutet ska skickas till**

[ju.remissvar@regeringskansliet.se](mailto:ju.remissvar@regeringskansliet.se)

[ju.L7@regeringskansliet.se](mailto:ju.L7@regeringskansliet.se)

Ange Ju2025/00812 Umeå kommun

---

Justerares sign:

Utdraget bestyrks: